

RAMOWY PROGRAM
ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO –
EDUKACYJNYCH DLA OSÓB
STOSUJĄCYCH PRZEMOC W
RODZINIE

Województwo Kujawsko-Pomorskie
Toruń, 2021 r.

SPIS TREŚCI:

	Wstęp	3
1.	Definicja przemocy w rodzinie	4
2.	Podstawy prawne ramowego programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	8
3.	Założenia i cel programu	11
4.	Adresaci programu	17
5.	Podmioty realizujące program	18
6.	Zasady realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	21
7.	Ewaluacja	23

Wstęp

W systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ważnym aspektem jest działanie interdyscyplinarne, które ma w swoim zasięgu nie tylko oddziaływania zmierzające do pomocy ofiarom przemocy, ale także jej zapobieganie poprzez działania skierowane wobec osób stosujących przemoc. W tym celu niezbędne jest prowadzenie wszelkich oddziaływań w stosunku do osób stosujących przemoc. Kompleksowe działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinny dotyczyć zarówno organizacji pomocy osobom doświadczającym przemocy, działań profilaktycznych w tym zakresie, jak i wszelkich działań mających na celu zatrzymanie zachowań przemocowych u osób stosujących przemoc. Programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie są integralnym elementem kompleksowych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy. Głównym ich założeniem jest eliminacja zachowań stosowania przemocy, poznanie alternatywnych dla przemocy zachowań a także zatrzymanie przemocy. Oddziaływania w postaci Programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc powinny być uzupełniane działaniami interwencyjnymi jak i działaniami profilaktycznymi mającymi na celu zapobieganie wszelkim formom przemocy. Prezentowany ramowy program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie - jest kompatybilny z aktualnym Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Województwa Kujawsko – Pomorskiego.

Rozdział 1

Definicja przemocy w rodzinie

1. Definicja przemocy określona w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (*Dz. U. z 2021 r. poz. 1249*) w art. 2 pkt 2, zgodnie z którą pod pojęciem przemocy w rodzinie należy rozumieć *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.*

Przy diagnozowaniu występowania przemocy domowej bierzemy pod uwagę cztery kryteria:

nierównowaga sił - dysproporcja siły gdzie jedna osoba jest silniejsza od pozostałych członków rodziny i świadomie wykorzystuje swoją przewagę wykorzystuje swoją przewagę

naruszanie godności i praw - osoba stosująca przemoc narusza godność innych osób, wykazując zachowania tj. poniżanie, wyśmiewanie, ośmieszanie

intencjonalność - działania osoby stosującej przemoc są celowe, cel najczęściej stanowi zdobycie kontroli nad innymi, czy też wymuszenie posłuszeństwa

powodowanie cierpienia i szkód – stosowana przemoc powoduje szkody psychiczne i fizyczne.

Charakteryzując przemoc w rodzinie przez pryzmat form jakie może ona przybrać, wyróżnia się:

przemoc fizyczną – zamierzone działanie człowieka, zwrócone przeciwko fizyczności członka jego rodziny, niosące ryzyko uszkodzenia ciała, a w szczególności: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, zaniedbanie potrzeb fizycznych (wobec osób bliskich, szczególnie wymagających pomocy w realizacji podstawowych potrzeb

– najczęściej ofiarą zaniedbań padają dzieci oraz osoby starsze i niepełnosprawne poprzez zaniedbanie podstawowych potrzeb, opuszczenie dziecka bez zapewnienia bezpiecznych i odpowiednich warunków do rozwoju tj. „sieroctwo społeczne”, zaniechanie obowiązku opieki wobec osoby starszej) itp.;

przemoc psychiczną – wszystkie działania zmierzające do poniżenia ofiary, obrażenia, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości, szantaż emocjonalny, „zabawa” uczuciami członka rodziny, zaniedbanie emocjonalne dziecka, alienacja rodzicielska (skala tego zjawiska rośnie), manipulacja, a w szczególności: wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.;

przemoc seksualną – zmuszanie ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej wbrew jej woli, a w szczególności: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, itp.;

przemoc ekonomiczną – kontrolowanie finansów, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, ograniczanie dostępu do wspólnych pieniędzy, zmuszanie do proszenia o pieniądze, uniemożliwianie dostępu do konta bankowego, intencjonalne powodowanie popadania w spiralę zadłużenia rodziny;

zaniedbanie – stosowane najczęściej przez osoby dorosłe wobec dzieci, a także członków rodziny wobec starszych lub niepełnosprawnych najbliższych. Przejawia się ono szczególnie poprzez niezaspokojenie ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych, odrzucenie emocjonalne dziecka, brak zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, a także stanem zdrowia i higieną, niezaspokajanie potrzeb żywieniowych i związanych z ubiorem.

Przyczyny stosowania przemocy

Występowaniu przemocy w rodzinie sprzyjają najczęściej takie czynniki ryzyka jak:

obniżona sprawność psychiczna i fizyczna – osoba wobec której stosowana jest przemoc w rodzinie jeśli choruje, jest osobą starszą czy niepełnosprawną może zostać przez osobę stosującą przemoc zdominowana z uwagi na poczucie przewagi i przekonanie że z uwagi na swój stan zdrowia jest zależna od rodziny

wzorce zachowań przemocowych – twórca koncepcji stylów przywiązania - John Bowlby wskazuje, że relacja dziecka z rodzicem stanowi podstawowy element rozwoju psychospołecznego. Jeśli rodzic odrzuca dziecko, ignoruje jego potrzeby, konsekwencją takiej postawy jest narastająca złość, która kształtuje stały określony wzorzec zachowania dziecka. Dziecko dostrzega świat zewnętrzny jako wrogi i niebezpieczny, w którym trzeba walczyć, aby osiągnąć swoje potrzeby. Osoba taka może w życiu dorosłym łatwo wpadać w gniew i eskalować zachowania agresywne.

normy społeczne i kulturowe - życie w środowisku osób u których nadal przeważają przekonania np. o dominacji mężczyzny nad kobietą czy rodzica nad dzieckiem prowadzi do społecznego przyzwolenia na przemoc i podtrzymywania stereotypu autorytarnego modelu rodziny

nadużywanie alkoholu – alkohol poprzez obniżenie kontroli zachowań może przyczynić się do stosowania przemocy. Zniekształcenia poznawcze oraz zniekształcona interpretacja zachowań innych osób mogą prowadzić do nieprawdziwych wniosków i przekonań a tym samym zakończyć się agresją i złością. Stosowanie przemocy nie jest tożsame z występowaniem problemu alkoholowego, jednak statystyki nadal wskazują na wysoką korelację obu tych okoliczności

trudności ekonomiczne rodziny – czynnikiem który zwiększa poziom stresu i może prowadzić do eskalacji przemocy jest zła kondycja finansowa rodziny. Pochodnymi tego problemu mogą być problemy długotrwałego bezrobocia, utrata środków materialnych czy finansowych, problemy zdrowotne, które mogą współwystępować, nawarstwiać się i przy trudnościach w ich rozwiązaniu prowadzić do zachowań przemocowych

osobowość osoby stosującej przemoc - brak lub obniżony poziom adekwatnego poczucia winy oraz brak lub osłabiona kontrola impulsów to czynniki ryzyka stosowania przemocy tkwiące w osobowości osoby stosującej przemoc

Warto podkreślić , że nie ma jednej przyczyny, która prowadzi do stosowania przemocy w rodzinie. Etiologia występowania przemocy w rodzinie rozpatrywana jest w aspekcie psychologicznym, kulturowym i społecznym.

Rozdział 2

Podstawy prawne ramowego programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

- 1) Rozdział drugi Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) poświęcony „Wolnościom, Prawom i Obowiązkom Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne.
- 2) Odzwierciedlanie tych zasad odnajdujemy w aktach prawnych wskazanych poniżej, stanowiących podstawę ramowego programu:
- 3) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
- 4) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz.1876, z późn. zm.);
- 6) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, z późn. zm.);
- 7) Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1575, z późn. zm.);
- 8) Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1214, z późn. zm.);
- 9) Ustawa z dnia z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2020 r. poz. 360, z późn. zm.);
- 10) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, z późn. zm.);
- 11) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, z późn. zm.),
- 12) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, z późn. zm.);
- 13) Umowa międzynarodowa z dnia 11 maja 2011 r. Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzona w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (weszła w życie 1 sierpnia 2015 roku) (Dz.U. z 2015 r. poz.

961, z późn. zm.);

14) Ustawa z dnia 20 stycznia 2021 r. Zmiana zakresu obowiązywania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 149);

15) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057);

16) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50 poz. 259);

17) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011r. Nr 126, poz. 718);

18) Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245);

19) Rozporządzenie z dnia 31 marca 2011 r. Procedura postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z *przemocą w rodzinie* (Dz.U. z 2011 r. Nr 81, poz. 448).

20) Ramowy Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie pozostaje skorelowany z aktualnie obowiązującym Wojewódzkim program przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego, a w swych założeniach wpisuje się w cele aktualnego Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Sankcje jakie przewiduje kodeks karny dla osób stosujących przemoc zapisane są w artykułach:

- art. 207 kk – znęcanie się

- art. 156 kk – ciężki uszczerbek na zdrowiu

- art.157 kk – naruszenie czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia

- art. 190 kk – stosowanie gróźb karalnych
- art. 191 kk – zmuszanie do określonego zachowania
- art. 197 kk – zmuszanie do czynności seksualnych.

Sankcje karne jakie przewiduje kodeks karny dla osób stosujących przemoc w rodzinie odnoszą się do odpowiedzialności za popełniony czyn, aby osoba stosująca przemoc mogła wnieść konstruktywne zmiany do swojego życia – niezbędna jest edukacja oraz korygowanie zachowań.

Działania korekcyjno-edukacyjne realizowane są w kierunku zmian postaw i zachowań osób stosujących przemoc i mają na celu zaprzestanie stosowania przemocy w rodzinie.

Rozdział 3

Założenia i cele programu

CELE PROGRAMU

Cele oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie:

Cel główny : Zatrzymanie przemocy w rodzinie

Cele szczegółowe:

1. Powstrzymanie stosowania przemocy przez sprawcę
2. Zmiana zachowań przemocowych na konstruktywne z poszanowaniem praw i uczuć innych
3. Uzyskanie informacji i umiejętności rozpoznawania mechanizmów podtrzymujących zachowania przemocowe
4. Nabycie umiejętności reagowania bez przemocy w sytuacjach konfliktowych i stresujących
5. Kształtowanie umiejętności wychowawczych w relacji z dzieckiem bez użycia przemocy
6. Uzyskanie informacji o możliwości korzystania z działań pomocowych, interwencyjnych, prawnych, psychologicznych itp.
7. **Opracowanie własnego planu bezpieczeństwa w sytuacjach zagrożonych użyciem przemocy**
 1. Najważniejszym założeniem podejmowanych wobec osoby stosującej przemoc wszelkich działań, w tym oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych – powinno być uzyskanie bezpieczeństwa osoby doznającej przemocy w rodzinie
 2. Istotne jest aby realizowane programy przyczyniały się do konstruktywnych zmian u sprawcy przemocy w rodzinie – w zachowaniu, przekonaniach dotyczących funkcjonowania rodziny a także w kwestii odpowiedzialności za własne czyny

3. Realizatorzy programów powinni posługiwać się wysokimi standardami opartymi o zasady i normy etyczne jak i aktualną wiedzę i badania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

4. Realizacja programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie powinna być elementarną częścią systemu na rzecz przeciwdziałania przemocy. Istotne jest stworzenie na danym terenie sprawnie funkcjonującej współpracy ludzi i środowisk zawodowych zajmujących się problemem przemocy w rodzinie. Będą to w szczególności osoby należące do zespołów interdyscyplinarnych czy grup roboczych, ale także osoby aktywnie działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w innych strukturach.

5. Zawartość merytoryczna programów powinna zawierać:

Treści edukacyjne – mające dostarczyć informacji dotyczących dynamiki, etiologii i procesu powstawania wzorców zachowań z użyciem przemocy

Praca nad zmianami behawioralno – poznawczymi – stwarzająca możliwość zmiany dotychczasowego sposobu myślenia i zachowań w relacji z osobami bliskimi uwzględniając wartości tj. szacunek i życzliwość wobec osób bliskich.

Rozpoznawanie i zmiana systemu przekonań i postaw osobistych - program powinien tworzyć okazje obserwowania i refleksji dotyczących osobistego systemu przekonań, postaw i nastawień, które wzmacniają stosowanie przez nich przemocy. Promowane powinny być alternatywne do przemocowych wartości i postawy.

6. Zajęcia dla osób stosujących przemoc w rodzinie, nie mogą być prowadzone w tych samych miejscach, w których realizowane są programy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Wyznaczone cele mogą być osiągnięte poprzez następujące działania:

I. Działania diagnostyczne:

prowadzenie badań diagnostycznych, polegających na badaniu środowiska oraz indywidualnej diagnozie osób stosujących przemoc, w tym także z wykorzystaniem dostępnej dokumentacji medycznej, psychologicznej, szkolnej i innej, wywiadu z osobą badaną, analizie współpracy służb, instytucji i organizacji w zakresie pomocy i działań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie na danym terenie, np. funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych. Diagnoza powinna też obejmować rozpoznanie istniejących barier, ograniczeń w zakresie pomocy osobom stosującym przemoc (brak realizacji programów korekcyjno edukacyjnych, brak programów psychologiczno – terapeutycznych, brak pomocy specjalistycznej kierowanej do osób stosujących przemoc w rodzinie), co pozwoli podjąć skuteczne działania w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, adekwatne do potrzeb i lokalnej specyfiki.

Pracując nad programem oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, przeprowadzając diagnozę społeczną w kierunku ustalenia rozmiarów problemu przemocy w rodzinie, należy uwzględnić specyfikę badanego obszaru – trudności, zasoby i potrzeby tam istniejące. Analiza zdobytych w trakcie diagnozy informacji pozwoli wskazać kierunek priorytetowych działań w zakresie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

II. Działania edukacyjno-profilaktyczne:

1. prowadzenie w społecznościach lokalnych kampanii społecznych, organizowanie konferencji, działań edukacyjno-profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w formie warsztatów, szkoleń, pogadanek;
2. rozpowszechnianie informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie i sposobów przeciwdziałania temu zjawisku oraz dostępnych form wsparcia psychologicznego, prawnego, mediacyjnego, socjalnego, zawodowego, poradnictwa rodzinnego, pedagogicznego oraz medycznego w formie materiałów szkoleniowych i materiałów edukacyjno-informacyjnych (ulotek, stron www);
3. prowadzenie edukacji prawnej w formie poradnictwa w zakresie procedur

prawnych; funkcjonowania i zadań niektórych instytucji, zbierania dowodów do spraw sądowych, pisanie wniosków/pozwów do sądu;

4. dostarczanie informacji na temat praw socjalnych np. możliwości otrzymania zasiłków, pomocy rzeczowej, a także metod szukania pracy; korzystania z pomocy pracowników socjalnych (m.in. wsparcia przy rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych, prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego, aktywizacji zawodowej, pomocy w trudnościach wynikających z załatwiania spraw urzędowych, itp.);

5. promowanie stylu życia i form komunikacji służących poprawie relacji społecznych

i wzmocnianiu więzi rodzinnych, w tym edukacji w zakresie prawidłowych metod wychowawczych tzn. budowania konstruktywnych relacji z dzieckiem, dbania o jego potrzeby i wspieranie w rozwoju;

6. zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie poprzez szkolenie, uczestnictwo

w konferencjach, warsztatach, dostęp do literatury dotyczącej przemocy w rodzinie.

7. prowadzeniu poradnictwa zapobiegającego przemocy w rodzinie dla mieszkańców danego regionu,

8. organizowanie warsztatów i treningów umiejętności pomocnych w sytuacjach silnego stresu i sytuacji trudnych

9. propagowania informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wszelkiego rodzaju mediach i na stronach internetowych

10. prowadzenie działań profilaktycznych dla konkretnych odbiorców – rodziców, nauczycieli, uczniów.

III. Działania pomocowe, interwencyjne, korekcyjno - edukacyjne:

udostępnianie wsparcia oraz prowadzenie poprzez:

- 1) prowadzenie działań interwencyjnych prowadzących do izolacji osoby stosującej przemoc od osoby wobec której przemoc była stosowana przez upoważnione do tego służby / instytucje.

- 2) prowadzenie indywidualnych konsultacji psychologicznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 3) prowadzenie programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
- 4) prowadzenie programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
- 5) prowadzenie programów kompetencji rodzicielskich
- 6) prowadzenie treningów zachowań konstruktywnych
- 7) prowadzenie warsztatów na temat budowania i wzmacniania poczucia własnej wartości – bez używania przemocy
- 8) prowadzenie warsztatów rozwoju osobistego
- 9) Konsultacje indywidualne - mające charakter nawiązania pierwszego kontaktu, diagnozy zgłaszanych problemów, omówienia rozwiązań stosowanych do tej pory i konsekwencji z nich wynikających, odpowiedzialności za własne zachowania, nazwania problemu i omówienia skutków dotychczasowych rozwiązań – jakie poniosła rodzina jak i sama osoba stosująca przemoc.
- 10) prowadzenie grupy korekcyjno -edukacyjnej - grupy tworzone w ramach programów korekcyjno edukacyjnych dla sprawców przemocy powinny mieć jasno ustalone zasady uczestnictwa i naboru(kontrakt, wspólnie ustalone zasad) Należy pamiętać że udział w grupie nie jest formą psychoterapii. Uczestnicy grupy mają możliwość skonfrontowania się z problemami i przekonaniami, które prowadziły do stosowania przemocy i jej usprawiedliwiania. Uczą się prawidłowej komunikacji i wyrażania emocji w sposób asertywny. Rozpoznanie zniekształceń poznawczych dotyczących siebie i otaczającego świata jest pomocne w pozbyciu podtrzymywanych mitów i stereotypów dotyczących przemocy a poznanie prawidłowych wzorców zachowań wobec dzieci, współmałżonka/ki, rodziców i innych członków rodziny daje możliwość uwrażliwienia wypracowania empatycznej postawy
- 11) edukację w zakresie prawidłowych postaw rodzicielskich – udział w „Szkole dla Rodziców” , praca nad relacją z dzieckiem w zakresie dbałości o jego potrzeby i wspierania jego rozwoju
- 12) pomoc prawną – polegającą na poradnictwie w zakresie ustalenia własnej sytuacji prawnej, procedur prawnych

- 13) konsultacje dla członków rodzin – omówienie bieżących problemów wynikających z życia z osobą stosującą przemoc, poszukanie skutecznych i konstruktywnych rozwiązań, jak też zebranie informacji dotyczących funkcjonowania sprawcy, zmian zachowań

IV. Działania szkoleniowe

- 1) Organizowanie specjalistycznych szkoleń, wykładów, konferencji oraz stwarzanie możliwości wymiany doświadczeń zawodowych – panele dyskusyjne dla przedstawicieli instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy
- 2) wydawanie broszur ulotek, udostępnianie specjalistycznych czasopism i literatury
- 3) Organizowanie superwizji, konsultacji - w zakresie pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w celu dbania o jakość swojej pracy, zwiększeniu umiejętności odreagowania własnych emocji w relacji z klientem a także wzmocnienie własnych zasobów

Rozdział 4

Adresaci programu

Założone cele i działania zaplanowane do realizacji programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych mają głównie za cel zmianę w zakresie zachowań i postaw osób stosujących przemoc wobec bliskich.

Adresami programu są:

1. Osoby stosujące przemoc w rodzinie:

- zobowiązane przez sąd do udziału w zajęciach, wobec których sąd zawiesił warunkowo wykonanie kary i zobowiązał je do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym
- osoby zmotywowane przez członków zespołów interdyscyplinarnych bez formalnego obowiązku udziału w programie
- osoby skazane za czyny z użyciem przemocy w rodzinie, odbywający karę pozbawienia wolności w zakładach karnych;
- uczestnicy, którzy chcą wziąć udział w programie z własnej inicjatywy, na skutek obserwacji u siebie zmian zachowań i konsekwencji jakie w związku z tym pojawiły się w ich życiu

2. Osoby pracujące z osobami stosującymi przemoc w rodzinie - przedstawiciele różnych instytucji jak również organizacji pozarządowych przeciwdziałający przemocy w rodzinie w województwie kujawsko – pomorskim.

3. Osoby doświadczające przemocy domowej i jej świadkowie - do nich adresowane są tylko niektóre zajęcia wchodzące w zakres działań korekcyjno-edukacyjnych, głównie mają one charakter konsultacyjny – dotyczą dalszych relacji, zachowań po zatrzymaniu przemocy

4. Mieszkańcy województwa kujawsko - pomorskiego – udział w wszelkich inicjatywach w zakresie działań profilaktycznych.

Rozdział 5

Podmioty realizujące program

Organy administracji rządowej i samorządowej oraz organizacje pozarządowe działają na zasadzie wzajemnej współpracy wobec zjawiska przemocy w rodzinie. Obowiązek ten wynika z przepisu art. 9 ust 1 powołanej ustawy, zgodnie z którym organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Natomiast przepis art. 9a ust.1 stanowi, iż gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym, który jest powoływany przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. W jego skład wchodzi obligatoryjnie przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi. Fakultatywnie skład zespołu może zostać poszerzony o prokuratorzy oraz przedstawiciele podmiotów innych, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Stworzenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie opartego na współpracy różnych podmiotów ma na celu zwiększenie efektywności działań zmierzających do niwelowania tego niepożądanego zjawiska.

Program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie opracowano w oparciu o Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);

2) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób

stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osoba prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259)

Obowiązek realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie określony został przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249); Działania korekcyjno-edukacyjne realizowane są w ramach strategii ukierunkowanych na zmianę postaw i zachowań sprawców i mają na celu zakończenie przemocy w rodzinie. W art. 4 wskazuje na konieczność stosowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, a w art. 6 ust. 4 określono, że do zadań z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez powiat należy w szczególności opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zakres oddziaływań skierowanych do osób stosujących przemoc to:

- interwencja wobec osób stosujących przemoc (odpowiednie instytucje, zespoły etc.),
- oddziaływania korekcyjno-edukacyjnych wobec sprawców,
- programy terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- zwiększenie dostępności usług terapeutycznych w zakresie profilaktyki uzależnień,
- rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe,
- wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi,
- realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy,
- realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań agresywnych.

4. Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;

2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

5. Środki na realizację i obsługę zadań, o których mowa w ust. 4, zapewnia budżet państwa.

6. Do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności:

1) opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

2) inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

3) opracowywanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;

4) organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Opracowując program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy uwzględnić dane socjaldemograficzne wskazanego regionu – problemy i potrzeby tam istniejące. Możliwość działań pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w mniejszych miejscowościach może być zupełnie inna niż w dużym mieście, dlatego też rodzaj i rozmiar udzielanej pomocy musi być dostosowany do potrzeb danego regionu .

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie powinien być oparty o dane zebrane w ramach przeprowadzonej diagnozy społecznej, uwzględniającej rozmiar zjawiska przemocy oraz sytuację psychospołeczną sprawców przemocy w rodzinie na danym terenie.

Rozdział 6

Zasady realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Kandydaci do prowadzenia zajęć w ramach programu powinni posiadać wykształcenie i kwalifikacje zgodne z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczących przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno – edukacyjne

Osoby które podejmą się prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc powinni:

1. Mieć ukończone studia II stopnia na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo – wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej
2. Posiadać zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie
3. Mają udokumentowany co najmniej 3 letni czas pracy w instytucjach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Organizacja szkoleń

Szkolenia przygotowujące do prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie powinny mieć na celu:

- powstrzymanie osób stosujących przemoc przed dalszym jej stosowaniem
- rozwijanie samokontroli i współżycia w rodzinie
- kształtowanie umiejętności wychowawczych bez stosowania przemocy.

Województwo Kujawsko-pomorskie w celu zwiększenia dostępności do oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – podjął następujące działania:

- uchwałą nr 14/404/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 2 kwietnia 2014r. przyjął program *Bez przemocy. Program korekcyjno-edukacyjny program dla osób stosujących przemoc w rodzinie*,
- systematycznie organizuje szkolenia dla realizatorów ww. programu, zwiększając tym samym liczbę osób przygotowanych do pracy w tym obszarze.

Program jest podstawą do organizacji szkoleń.

Procedury naboru i wymagania:

- 1) Kandydaci do prowadzenia programu posiadają wykształcenie i kwalifikacje zgodne z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczących przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne
- 2) Kandydaci posiadają zdolność do korzystania z pełni praw publicznych i zdolność do czynności prawnych
- 3) Kandydaci nie byli karani
- 4) Posiadają nieposzlakowaną opinię

Inne wymagania:

- 1) Szczegółowe informacje dotyczące uzyskania uprawnień do realizacji oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wg programu „Bez przemocy” dostępne są w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu – w komórce organizacyjnej odpowiedzialnej za realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. I opatrzyć go przypisem, że w wg stany na dzień opracowania niniejszego programu ramowego, komórka tą jest Biuro Wsparcia Rodziny i Przeciwdziałania Przemocy w Wydziale Polityki Społecznej Departamentu Spraw Społecznych.

Rozdział 7

Ewaluacja

Zasadność i efektywność programu korekcyjno – edukacyjnego wobec osób stosujących przemoc w rodzinie możemy określić poprzez bieżące monitorowanie realizacji programu przez cały okres jego trwania. Niezbędne jest także dokonanie ewaluacji programu. Należy wskazać podmiot za to odpowiedzialny, sposób udokumentowania monitorowania i ewaluacji oraz rezultatów tych czynności. Istnieje więc potrzeba jasnego określenia konkretnych rezultatów programu. Warto zwrócić uwagę na:

- uczestnictwo w programie – ile osób rozpoczynało grupę ile ją ukończyło, czy udział w grupie przyczynił się do zatrzymania przemocy
- zmiana zachowań - czy w trakcie kolejnych spotkań uczestnik zmieniał swoje zachowania na bardziej konstruktywne, korzystał z proponowanych w trakcie grupy rozwiązań
- ocena jakości przeprowadzonych zajęć – sposób prowadzenia, osobista korzyść z uczestnictwa w programie, przydatność informacji

Opracowanie Programu :

Katarzyna Łęgowska i Agnieszka Bocian